

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

224. An in forma consecrationis Eucharistiae, si deseratur verbum est, dicenso Hoc corpus meum, valida sit consecratio? Et an grauissimè peccet, qui ipsum verbum est, non exprimeret? Et docetur in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

in summ. Theolog. mor. tract. 3. difficult. 9. dub. 2. punct. 2. num. 12. Sed difficultas est, an Sacerdos dicendo tres Missas in die Natiuitatis, si omitteret particulam, *Enim*, peccaret mortaliter. Hunc casum à nemine pertractatum inuenio, nisi nouissimè à Patre Bernal de sacram. disp. 39. sect. 2. §. 1. n. 42. ubi asserit: Mediam viam, & me iudice, rectissimam tenent Marfil. & Ledesm. quos sequitur Suarez disp. 59. sect. 1. §. sed quæres. Nempe, omissionem voculae, *Enim*, non esse mortalem, quia materia leuis est; cum hæc vox non solum non pertineat ad essentiam formæ, sed nec ad ipsius substantiam, & simul sit vna dumtaxat vocula: nam tria hæc simul sumpta proculdubio materiam leuem efficiunt. Si tamen ex contemptu nascatur omisso, addunt iidem Doctores, non excusandum à mortali: quia grauitas actionis, & Christi exemplum, & totius Ecclesiæ præceptum, & consuetudo, contemptu illo attinguntur; ac proinde grauem illum efficiunt: multoque certius grauis, seu multo grauior esset, si non solum in consecratione vnius speciei, sed vtriusque, vel non tantum in vno die, v.g. in die Natali Domini: nam in omnibus tribus Missis vocem, *enim*, omittit, fortassis etiam contemptu secloso, Doctores mortalis damnarent. Hucusque Bernal.

Sup. his sup. in Ref. 192. signanter in fin. & in Ref. 193. & in aliis §§. earum notationum, pro hac questione.

2. Et quidem ex eius doctrina sequeretur etiam quod licet Sacerdos omittens nomen, v.g. duo, vel tria alicuius sancti in Canone Missæ, ratione paruitatis materiæ, non peccaret nisi venialiter; tamen si omitteret ex Canone tria nomina alicuius Sancti in omnibus tribus Missis dici solitis in die Natiuitatis, non venialiter, sed fortasse mortaliter peccaret, vt docet Bernal de particula *enim*, cuius opinio an procedere debeat in Missis dici solitis illo die à Superioribus, v.g. Religiosis, qui dicunt vnam Missam post mediam noctem, alteram in aurora, & tertiam tempore solito, cogitandum relinquo, nam in dictis Missis non videntur illæ paræ materiæ moraliter coalescere in vnum: & efficere materiam grauem; nam non dicuntur successiue, & immediatè vna post altam, vt dicuntur tres Missæ priuatæ, si simul recitentur, & idè, vt dixi, tu cogita. At aliquis posset dicere, quod paræ illæ materiæ non videntur coalescere in vnum, si Missæ dicerentur in diuersis diebus, seculum autem si dicerentur vnicuique die, vt in casu nostro.

RESOL. CCXXIV.

An in forma consecrationis Eucharistiæ, si deseratur verbum est, dicendo: Hoc corpus meum, valida sit consecratio?

Est an grauissimè peccet, qui ipsum verbum est, non exprimeret?

Et docetur, in forma consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi esse de substantia ipsius formæ, ac de necessitate Sacramenti verbum est, nec posse substitui aliud verbum, v.g. fiat, conuertatur, loco illius.

Et quid est sentiendum de assertionem nouarum asserentium satis esse ad consecrationem verba illa, Accipite, & manducate hoc Corpus meum, & accipite, & bibite hunc Sanguinem meum. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 35. aliàs 34.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Augustinus Bernal de Sacram. disp. 39. sect. 2. n. 26. ubi sic ait: Non requiritur ad validam panis, aut vini consecrationem, vt verbum, *est*, exprimat, seu vocaliter pronuncietur. Hæc assertio quamuis à nemine quod sciam, affirmetur, à nemine tamen quod noverim, negatur, nec existimo, negabitur. Nam vir-

tualiter ab omnibus traditur. Nam etiam Doctores omnes ad validam consecrationem exigunt verba ista: *Hoc est corpus meum: Hic est Sanguis meus*, exigunt tamen, vt apponatur eo modo, quo in tractatu de Sacramentis in genere exigunt, vt adhibeantur verba, quæ Christus instituit. Vnde sic argumentor: Verba sacramentalia tunc sufficienter proficiunt, quando iuxta receptum loquendi morem, & vnum eam habent significationem, quam Christus exigit: atqui memotata verba, licet ore non exprimat verbum, *est*, tamen iuxta receptum loquendi morem, vsum, & stylum, habent significationem illam, quam Christus exigit: ergo ad validam consecrationem non requiritur, vt verbum, *est*, ore profertur. Maior in confesso est apud omnes, & late confirmata manet in disp. 6. sect. 1. Minor claret, quia iuxta receptum loquendi morem, quamuis in oratione verbum substantiuum non exprimat, subintelligitur, redduntque idem sensus, qui verbo illo expresso redderetur idque non solum apud cultiores, & Latissimi auctores, sed etiam apud alios, nec solum apud Latinos, quorum nobis vsus ad probationem sufficeret, sed etiam apud ceteros, non tantum prophanos, sed etiam sacros. Ex gr. Psalm. 1. v. 1. *Beatus vir qui morabitur in consilio impiorum*, Psalm. 45. v. 1. *Deum respice refugium, & virtutum adiutor in tribulationibus*, & v. 8. *Domine virtutum nobiscum susceptor miser Deus Iacob*, Psalm. 211. v. 1. *O Domine, quia ego seruum tuum, & seruatum, & filius ancilla tue*: & alia plura in Psalmis occurrentia, quæ propterea libentius affecto, quia notissima, & quia morem istum probant in vrbis lingua Hebræa, quæ primum Psalmi conscripti, Græca, in quam ex 72. conuersi, & Latina, in quam ex 17. versione translata. Quapropter verba ista: *Hic corpus meum, Hic sanguis meus*, eundem habent significatum, & sensum, quem habent dum exprimitur verbo illo dicimus: *Hoc est Corpus meum, Hic est Sanguis meus*.

2. Hinc patet longè distare thesism ad assertionem nouarum asserentium, satis esse ad Consecrationem verba ista, *Accipite, & manducate hoc Corpus meum. Accipite, & bibite hunc Sanguinem meum*, Qui enim hoc dicunt, omnino negant necessarium esse verbum *est*, siue expressum, siue subintelligitum, imò à consecrationis forma illud penitus amandant, et *Corpus, & Sanguinem* in quarto casu constituant. Nos autem cum omnibus Catholicis in recto dicimus, *Corpus, & Sanguis, & verbum est*, saltem subintelligitum essentialiter ad consecrationem exigi pronunciamus.

3. Interrogat tamen aliquis, an voluntariè, & citra contemptum omittit expressam prolationem vocalem verbi *est*, ipsum subintelligendo, esset peccatum mortale.

4. Respondeo, affirmando; quia citra substantiam actionis grauissimè omnium, quæ in Ecclesia exerceantur, & quæ à Sacerdote, vt Ecclesiæ Ministros, & in Christi nomine exerceantur, discedere ab eorum, quem Christi tenuit, & Ecclesiæ commendauit, & ipsa Ecclesia perpetuo sequitur, grauis deordinatio est: proinde graui culpa carere non potest, saltem per se, & nudè spectatum; nam per incogitantiam aliquo modo vincibilem ab illo exprimito ab hinc graui Dei offensione vacaret; graui autem, & leui si verbum *est*, reticeret ad euadendam necem, quam aliquis tibi, si verbum illud exprimeret, minaretur, non quidem in odium fidei, vel Ecclesiæ contemptum, sed ob aliquem alium finem neutri contrarium. Hucusque P. Bernal ubi supra.

5. Sed hæc opinio, pace viri doctissimi dissoluitur, & illam refellit Præpositus in 3. p. 78. art. 2. dub. 1. n. 10. ubi sic ait: Verbum *est*, significat, Corpus esse

sub speciebus, non potest validè fieri consecratio, si dicatur: *Hoc sit Corpus meum*, quia per illam formam non tam designatur esse, quam fieri. Vide D. Thom. in corpore, & alios. Nec etiam hæc forma est legitima: *Hoc sit Corpus meum, hic panis convertatur in Corpus meum*, hic ponatur *Corpus meum*. Immo neque hæc: *Hoc sit corpus meum*, quia non designatur, quod corpus sit sub speciebus, sed dicitur, ut sit. Item apud Latinos non est legitima forma: *Hoc corpus meum*, quia apud illos non videtur in simili forma loquendi vtilitate subaudiri, *est*, & proinde prædicta forma non æquivaleret communi.

6. Dixi, apud Latinos, quia apud Græcos forma est legitima, cum apud illos, sicut apud Hebræos facile subaudiatur, *est*. Confirmatur ex forma consecrationis Calicis apud Lucam, in qua Græco deest verbum. Ita Præpositus, cui adde Coninch in *Sacram.* q. 78. art. 2. dub. 2. n. 38. ita asserentem. Nota, etsi certum sit, esse de essentia vtriusque formæ, ut saltem implicite ponatur in iis verbum, *est*, aliqui tamen putant, non esse de essentia, ut expresse ponatur, sed sufficere, ut subintelligatur. Primum, quia cum Hebræi semper non soleant illud exprimere, Christus non videtur id expressisse. Secundò, quia non habetur in Syriaco, nec etiam in forma Calicis apud Lucam, ut habetur in Græco. Quidquid autem de hac re sit, grauisimè peccaret, qui ipsum non exprimeret; & vti minimum esset dubia consecratio. Quia communiter Doctores volunt, essentiale esse, ut exprimitur. Nec argumenta in contrarium allata quidquam conuincunt. Nam in illis linguis secundum consuetudinem loquendi facilius verbum, *est*, intelligitur. In lingua autem Latina, secundum communem loquendi modum nullus esset sensus, si quis diceret: *hoc Corpus meum*. Nec solemus ita loqui, quare videtur inualida fore talis consecratio. Ita Coninch. Vide etiam Hurtadum de *Sacram. Eucharist. disput.* 3. difficult. 5. Amicum in *Cur. Theolog. tom. 7. d. 24. sect. 1. num. 7.* Dicastillum de *Sacrament. tom. 1. tract. 4. d. 3. dub. 5. n. 61.* Palaum *tom. 4. tract. 2. 1. punct. 7. n. 1.* Vvigers in 3. p. q. 78. art. 3. n. 3. Tannerum *tom. 4. disput. 5. quest. 3. dub. 1. num. 11.* Leandrum de *Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 9. quest. 2.* Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 3. num. 1. & 2.* asserentes, verba formæ Corporis, & Sanguinis Christi: *Hoc est enim Corpus meum. Hic est enim Calix Sanguinis*, esse omnia de substantia, ac de necessitate Sacramenti, dempta tantum particula, *enim*.

7. Verùm in fauorem sententiæ P. Bernal ego adducam alium celebrem Auctorem, & is est sapientissimus P. Lessius qui in 3. part. D. Thomæ, q. 78. art. 2. n. 9. Vbi sic ait: Verbum, *est*, non videtur necessariò exprimendum; nam apud Lucam non exponitur in forma Sanguinis; & Hebræi nunquam solent exprimere; vnde nec Dominus expressisse credendus est. Necessariò tamen subintelligitur iuxta phrasim Hebræam. Neque sine graui peccato potest omitti. Ita ille. Tenent itaque hanc sententiam duo viri doctissimi, Lessius, & Bernal. Sed ego propterea puto, non esse recedendum à sententia, quam docui, communi calculo Doctorum approbata.

8. Dico igitur, verbum, *est*, in forma consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi esse de substantia ipsius formæ, ac de necessitate Sacramenti, nec posse substitui aliud verbum loco illius; nam ut optime obseruat Caspensis in *Cur. Theol. tom. 2. tract. 22. disp. 7. sect. 8. n. 68.* verbum *est*, cum sit substantiuum significat substantialem, & realem præsentiam Corporis Christi: id quod per verbum, *est*, in aliis rebus significare solemus; sic namque dicimus, hic lapis est substantia; *hoc est corpus viuens*. Vnde per ver-

bum, *est*, affirmamus absolute, *Corpus Christi esse contentum sub speciebus*; atque ita si quis efficeret orationem imperfectam, & non modi indicatiui, verè non significaret realem præsentiam Corporis Christi, nec consecraret: ut si diceret, *Vinam hoc esse corpus meum*: vel alias similes orationes, quia oratio consecrationis debet esse absoluta, & efficax, quæ expresse significet id quod efficit, & quæ efficiat id quod significat. Vide etiam Araujo in 3. p. D. Thomæ, q. 78. art. 6. dub. 1. n. 2. Gesualdum in *Theol. mor. tom. 1. tract. 9. cap. 1. n. 6. & 18.* Mercerum de *Sacram. Euchar. q. 6. sect. 2.* Vnde ex dictis patet etiam, non bene dixisse Patrem Bernal sententiam à nemine affirmari, nec à nemine negari: nam ut visum est, indiuidualiter, & in terminis affirmatur à Lessio, & negatur à Præposito, & Coninch, quibus post hæc scripta addo Iacobum Granado in 3. part. D. Thomæ, contr. 6. tract. 8. d. 5. n. 3. vbi firmat, quod materia consecrationis debet constare ex verbo, *est*, & si illud subiticeatur, nulla erit consecratio.

RESOL. CCXXV.

An sit valida consecratio, si Sacerdos locorum illorum verborum, Hoc est corpus meum, dicat: Hoc corpus est meum, vel: Meum est hoc corpus? Et de aliis variationibus verborum consecrationis agitur.

Et notatur non esse peccatum mortale deserere ex forma consecrationis particulam enim, dummodo non efficiatur ex contemptu: secus autem si omitteretur aliqua ex particulis essentialibus, in quo casu notatur non solum adesse peccatum mortale contra præceptum Ecclesie in materia Religionis, sed etiam contra præceptum naturale in eadem materia Religionis, quia facit irritam formam consecrationis, &c. Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 1. Ref. 78.

§. 1. Negatiuè respondet Fagundez pr. 3. lib. 2. c. 6. num. 11. Granados in 3. part. de Sacrament. contr. 6. tract. 8. disput. 5. num. 2. & Præpositus in 3. p. quest. 78. art. 2. dub. 2. num. 19. quia huiusmodi verba ita transmutata non significant conuersionem panis, ad quam significandam illud pronomen *hoc*, debet poni, ac collocari in loco tali, ut non accipiatur pro Corpore Christi indeterminatè, sed pro substantia singulari contenta sub speciebus panis: in ea autem mutatione verborum significat Corpus Christi indeterminatè. Igitur quando quis dicit, *Hoc corpus est meum*, vel, *Meum est hoc corpus*, mutat sensum verborum, quæ denotabant conuersionem panis in Corpus; particula enim, *hoc*, non denotat corpus, sed rationem substantiæ communem panis, & Corpori Christi Domini; sed qui dicit: *Hoc corpus est meum*, aut *Meum est hoc corpus*, nullam transmutationem indicat, ut ex terminis ipsi manifestum est. Ergo, &c.

2. Sed pro curiosis & speculatiuis non desinam hic adnotare affirmatiuam sententiam docuisse Franciscum Pitigianum in 4. sentent. tom. 1. distinct. 8. quest. 2. artic. 5. vbi sic ait: Transpositio verborum aut variat sensum formæ, aut non, si non variat, consecratio fit, & ideo si quis diceret: *Hoc est meum corpus*, verè consecrat; si autem variat, ut si diceretur, *Meum corpus est hoc*, non fieret consecratio secundum aliquos: quia illud pronomen demonstratiuum, *hoc*, dicendo, *Hoc est corpus meum*, in primo instanti prolationis demonstrabat substantiam panis, atque adeo si diceretur, *Meum corpus est hoc*, esset sensus, quod corpus Christi est panis, quod